

- обов'язковий аудит проводиться тільки у випадку, якщо прибуток банку перевищує 1 млн 500 тис. дол.;
- видається повна банківська ліцензія.

На території Чорногорії передбачена також реєстрація звичайних офшорних компаній. До таких місцевий закон відносить два види господарських товариств: товариство з обмеженою відповідальністю й акціонерне товариство. Ці компанії сплачують податок на прибуток у розмірі 2,5%. При цьому чорногорські офшорні компанії звільняються від сплати акцизних зборів і податків на товарообіг, на оборот нерухомого майна, на землю. Від оподаткування звільнені також устаткування, послуги й об'єкти нерухомого майна, що необхідні фірмі для здійснення своєї діяльності.

Дані про власників таких компаній, установчі документи, а також інформація про діяльність і товарообіг компанії є службовою таємницею. Її захист здійснюється шляхом надання спеціального шифру, під яким знаходяться зазначені зведення. Цей шифр зберігають посадові особи в Міністерстві фінансів, що законом зобов'язуються зберігати службову таємницю [11].

Література

1. Конкретно про Offshore: Дод. до щотижневика «Галицькі контракти». — 2002. — № 25.
2. Конвенція між Урядом України й Урядом З'єднаного Королівства Великобританії і Північної Ірландії про усування подвійного оподаткування і попередження податкового відхилення у відношенні податків на дохід і приріст вартості майна від 10.02.1993 р. //info/resourcecorp.net.
3. Оподаткування в Данії //taxhelp.ru.
4. Київська аудиторська служба //www.kac.com.ua.
5. Смирнов С. А., Васильев П. М. Организационные и правовые основы коммерческой деятельности на рынках США и Канады. — М.: Дека, 1997. — 228 с.
6. Конвенція між Україною і Кападою про запобігання подвійного оподаткування і попередження відхилення від податків щодо доходів і майна від 04.03.1996 р. //info/resourcecorp.net.
7. Ізраїль — країна економічного чуда //offshoreservice.ru.
8. Міжнародний бізнес //offshore-now.com.
9. Ліван //offstage.cvro.ru.
10. Усе про офшор: опис юрисдикцій //www.law.net.ua.
11. Конкретний про offshore 2 //www.gk.kiev.ua.

УДК 341.96:347.77.001.76

М. І. Стреля

МОДИФІКАЦІЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

З розвитком Української держави, посиленням європейської інтеграційної складової її зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної платформи, авторське право об'єктивно з кожним роком не тільки усе більш актуалізується, але знаходить усе більше визнання в суспільному житті і суспільній свідомості громадян України, а також визнання з боку держави, за допомогою легалізації

© М. І. Стреля, 2005

його нормативно-правового регулювання, що знаходить свій прояв у занятті їм більш значимого місця в системі його законодавства.

Традиційно об'єктом економічного обороту протягом всієї історії людства були матеріальні речі — природні об'єкти і результати матеріального виробництва. Ідеальною юридичною основою для операцій з річчю на ринку є право власності. Результати духовної творчості, інтелектуальної діяльності з ряду об'єктивних причин довгий час не були об'єктом економічного обороту, ринкових відносин. Але настав новий етап у розвитку людського соціуму, коли таке становище перестало відображати об'єктивну реальність, виникла потреба у введенні результатів інтелектуальної діяльності в економічний оборот. Цим обумовлюється актуальність проблематики авторського права, що займає істотний сегмент сфери цивільно-правового регулювання майнових і пов'язаних з ними немайнових відносин. Основною метою даної статті є аналіз суб'єктно-об'єктного складу цивільно-правових відносин в галузі авторського права, що має тенденцію до постійної модифікації й удосконалювання національної і міжнародно-правової регламентації.

У вітчизняній юридичній літературі радянського періоду досить широко досліджувалися різні аспекти авторського права, насамперед, як складової частини міжнародного приватного права. Важлива роль у цих дослідженнях належить Л. А. Лунцу [1]. В останнє десятиліття ХХ століття над цією проблематикою працювали багато провідних вітчизняних і іноземних учених, серед яких варто вказати М. М. Богуславського, А. П. Сергєєва, В. А. Дозорцева й ін.

Авторське право — частина цивільного законодавства, що регулює відносини по використанню добутоків науки, літератури і мистецтва. Цивільний кодекс України (далі — ЦК України) (ст. 433) [2] до об'єктів авторського права відносить літературні і художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних, якщо вони є результатом інтелектуальної діяльності, а також інші добутки. При цьому слід зазначити, що добуток є результатом інтелектуальної, творчої діяльності. Добуток у зовнішньому прояві виступає як сукупність ідей, думок, оцінок, висновків, пропозицій, що є результатом творчої діяльності автора і знайшли своє вираження у певній формалізованій, об'єктивній формі, можливій для сприйняття іншими суб'єктами.

Необхідно враховувати, що законодавче закріплення об'єктів авторського права має обмежувальний характер і не підлягає розширювальному тлумаченню. До об'єктів авторського права не належать акти органів державної влади й органів місцевого самоврядування, державні символи України, грошові знаки, новини, що носять характер звичайної прес-інформації (ст. 434 ЦК України).

Суб'єктами авторського права ЦК України визнає автора добутку, причому він є і виступає як первинний, що конституює суб'єкта. Також до суб'єктів авторського права належать й інші фізичні і юридичні особи, що придбали права на добуток відповідно до договору чи за законом [3].

З урахуванням факторів глобалізації й інтеграції, що усе більше проявляються на міжнародній арені, авторське право, як і інші галузі й інститути національного законодавства, ґрунтується як на вітчизняних правових актах, так

і на найбільш прогресивних і актуальних на сьогоднішній день міжнародно-правових актах.

Необхідно відзначити, що закони про авторське право більшості іноземних держав надають іноземцям авторські права на добутки, вперше опубліковані в даній державі. При цьому в основу покладений принцип «національності» добутку, а не національності автора. Це означає, що якщо, наприклад, добуток англійського автора вперше їм був опублікований у Франції, то він з погляду французького права є французьким, а не англійським. Авторське право, що виникло на підставі закону даної держави, як правило, дійсно лише в його межах. При цьому авторські права, що виникли на основі іноземного закону, у більшості держав не визнаються і не захищаються. Питання про захист прав суб'єкта авторського права за межами тієї держави, де добуток вперше опублікований чи знаходиться в об'єктивній формі, дозволяється звичайно тільки в порядку міжнародних угод [4].

Значення міжнародної охорони авторського права є особливо великим у сучасних умовах. Відзначаючи його актуальність, Я. Н. Шевченко рефлексує увагу на тім, що «міжнародний обмін став обміном не тільки товарів у власному значенні слова, але і широким обміном нематеріальних цінностей... Величезних розмірів досягла перекладна література... Зріс і обмін добутками іншого роду: іноземні драматичні добутки займають видне місце в театральному репертуарі, симфонічні й інші музичні добутки обходять концертні естради усього світу, картини художників однієї країни періодично вивозяться для виставок в інші країни, експорт фільмів займає важливе місце в діяльності кінотовиробничих підприємств, радіопередачі знищують для наукових і літературних творів значення територіальних кордонів» [5].

Варто вказати, що авторське право в міжнародно-правовому аспекті володіє солідною конвенційною базою. Найстаршою з міжнародних конвенцій по охороні авторського права є багатобічна Бернська конвенція по охороні літературних і художніх творів [6], що була підписана в 1886 р., доповнена в Парижі в 1896 р., потім переглянута в Берліні в 1908 р., знову доповнена в Берні в 1914 р., переглянута в Римі в 1928 р., у Брюсселі — у 1948 р., у Стокгольмі в 1967 р. і в Парижі в 1971 р. Наведена хронологічна інформація є свідченням актуальності і разом з тим перманентного відновлення міжнародно-правових зобов'язань держав-учасників у сфері авторського права стосовно до стрімкого розвитку способів і коштів матеріального закріплення об'єктів авторського права. Разом з тим слід зазначити, що зі стокгольмської редакції набрали сили тільки адміністративні постанови, паризька ж редакція взагалі не введена в дію. Зазначена Конвенція продовжує бути відкритою для приєднання інших держав.

Особливу увагу варто звернути на ступінь обов'язковості Конвенції і її наступних редакцій для держав-учасників. Держави, що беруть участь у Конвенції, утворили Союз для охорони авторського права. Основний діючий нині текст Конвенції — брюссельський. Однак ряд держав — учасників Бернського союзу не ратифікували брюссельського тексту, а деякі країни не ратифікували і римських актів, унаслідок чого Конвенція у відносинах між одними держава-

ми діє в римській редакції 1928 р., у відносинах між іншими — у брюссельській редакції 1948 р., а між деякими — навіть у берлінській редакції 1908 р.

З ініціативи ЮНЕСКО і під її безпосереднім керівництвом був розроблений проект нової багатобічної конвенції по охороні авторського права, розрахований на те, щоб вона була прийнятна і для країн західної півкулі. Цей проект став Всесвітньою конвенцією по охороні авторського права, підписаною в Женеві в 1952 р. [7]. У 1971 р. у Парижі у Всесвітню конвенцію були внесені деякі доповнення. Основне розходження між цими Конвенціями полягає в тому, що Бернська конвенція йде шляхом широкої уніфікації норм матеріального права, тоді як Всесвітня конвенція містить порівняно невелику кількість таких норм, залишаючи основний обсяг регулювання національному законодавству держав-учасників. Отже, можна констатувати, що Всесвітня конвенція відкриває більш широкі можливості для співробітництва в цій галузі держав не тільки з різним соціально-економічним ладом, але і для співробітництва держав розвинутих і держав, що розвиваються.

Розглянуті вище положення істотно впливають на суб'єктний склад охорони авторського права. Бернська конвенція ставить за основу територіальну ознаку — ознаку країни походження добутку, чи, точніше, ознаку країни першого опублікування добутку. Таким чином, тут ознакою є не національність (громадянство) автора, а «національність» добутку. Виходячи з цього, у відношенні до опублікованих добутків одержує охорону особа, добуток якої вперше було опубліковано на території якої-небудь країни Бернського союзу, незалежно від громадянства особи, і не одержує охорони особа (хоча б і громадянин однієї з держав — учасників союзу), добутки якої вперше опубліковані за межами території держав Бернського союзу. У відношенні до неопублікованих добутків автор одержує охорону прав тільки тоді, коли він є громадянином однієї з держав союзу.

На відміну від Бернської конвенції, Всесвітня конвенція поряд з охороною прав осіб (незалежно від їхнього громадянства), добутки яких вперше опубліковані на території однієї з держав-учасників, передбачає охорону прав на опубліковані добутки громадян держав, що беруть участь у Конвенції, незалежно від місця опублікування. Таким чином, захищаються і ті громадяни держав — учасників Конвенції, добутки яких вперше опубліковані на території держав, що не беруть участь у Всесвітній конвенції.

Поняття опублікування, іменоване у Всесвітній конвенції «випуском у світ», одержало в ній таке дефінітивне визначення: «...відтворення в матеріальній формі екземплярів добутку і надання невизначеному колу осіб можливості читати його чи знайомитися з ним шляхом зорового сприйняття» [8].

Варто вказати, що відповідно до Всесвітньої конвенції охорона авторського права належить і до правонаступників автора (у тому числі до юридичних осіб). Охорона в порядку внутрішнього законодавства держави — учасника Конвенції може бути поширена і на всіх осіб, проживаючих на території цієї держави. Відповідно до додаткового Протоколу № 1 до Всесвітньої конвенції «особи без громадянства і біженці, що постійно прожи-

вають у державі, прирівнюються при застосуванні Конвенції до громадян цієї держави» [9].

Важливе місце в аналізованих конвенціях займає правове регулювання об'єктів охорони авторських прав. Щодо їхньої ідентифікації в конвенціях існує єдине правило: до них належать ті види добутоків, що по даній Конвенції підлягають охороні. По цьому питанню Бернська конвенція підкреслює, що вона спрямована на охорону прав авторів на їх літературні і художні твори. Стаття 2 Конвенції роз'яснює, що термін «літературні і художні твори» стосується всіх добутоків в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони ні виражалися. Далі в тій же статті наведено перелік видів цих добутоків, але він носить лише зразковий, а не вичерпний характер, тобто підлягає розширювальному тлумаченню.

Всесвітня конвенція в ст. 1 установлює, що «кожна договірна держава зобов'язується прийняти всі міри, необхідні для забезпечення достатньої й ефективної охорони прав авторів і всіх інших галузей авторських прав на літературні, наукові і художні твори, якось: добутку письмового, музичного, драматичного і кінематографічні, добутку живопису, графіки і скульптури».

Всесвітня конвенція, так само як і Бернська, дає лише зразковий перелік об'єктів охорони. Таким чином, коло цих об'єктів по обох Конвенціях однаковий. Інтерес становлять формальні умови охорони авторських прав на добутки. Бернська конвенція особливо підкреслює, що користування охоронюваними нею правами авторства не пов'язано з виконанням яких би то ні було формальностей (п. 2 ст. 4). Тут виражена концепція авторського права, що лежить в основі охорони цього права по внутрішніх законах європейських країн — концепція, що, зокрема, виражена у французькому законі від 11 березня 1957 р., ст. 1 якого говорить: «Автор продукту духовної творчості користується у відношенні до цього продукту виключним правом власності на нематеріальну річ, що може бути протипоставлено всякому, правом, що виникає в силу одного лише факту створення добутку» [10].

Саме ця концепція, відбита в Бернській конвенції, зробила її неприйнятною для більшості країн західної півкулі, по внутрішньому законодавству яких виникнення авторського права обумовлено рядом формальностей. Через це Всесвітня конвенція в п. 1 ст. III визначила: «Будь-яка Держава, що бере участь у договорі, по внутрішньому законодавству якої неодмінною умовою охорони авторського права є дотримання формальностей, якось: депонування екземплярів, реєстрація, застереження про збереження авторського права, нотаріальні посвідчення, сплата зборів, чи виготовлення та випуск екземплярів видань на території даної Держави — повинна вважати ці вимоги виконаними у відношенні до всіх охоронюваних на підставі дійсної Конвенції добутоків, що уперше випущені у світ поза територією цієї Держави й автори яких не є його громадянами, якщо, починаючи з першого випуску цих видань, усі їхні екземпляри, випущені з дозволу автора чи будь-якого іншого власника його прав, будуть носити знак © із вказівкою імені власника авторського права і року першого випуску...»

Термін охорони авторського права встановлюється по Бернській конвенції «для автора довічно, а також на 50 років після його смерті». Але якщо за законом держави — учасника союзу, у якому пред'являється вимога про охорону, установлений більш тривалий термін, то застосовується останній. Однак застосовуваний термін не може бути більш тривалим, ніж термін дії авторського права, що встановлений у державі походження добутку (принцип порівняння термінів).

Варто враховувати, що для деяких видів добутків (добутку кінематографії, фотографії, прикладних мистецтв і деяких інших) застосовується термін дії авторського права, установлений за законом тієї держави, у якій ставиться вимога про охорону. Але й у цьому випадку термін не може бути більш тривалим, ніж термін дії авторського права, встановлений у державі походження добутку.

Всесвітня конвенція, у свою чергу, встановлює, що термін охорони добутку (за деякими вилученнями) визначається законом договірної держави, у якому ставиться вимога про охорону, але він не може бути коротше періоду, що охоплює час життя автора плюс 25 років після його смерті.

Істотним обмеженням норм про терміни, установлених у Всесвітній конвенції, є те, що тут, як і в Бернській конвенції, виражений принцип порівняння термінів (див. ст. IV Всесвітньої конвенції).

Бернська конвенція детально зупиняється на змісті авторських прав, тобто на обсязі тих правомочностей, з яких складається охоронюване нею суб'єктивне право автора. По цій Конвенції обсяг даних прав в основному визначається за законом держави, у якій ставиться вимога про охорону. У зазначеній державі автору — громадянину кожної з держав союзу, крім держави походження добутку, надається національний режим плюс права, особливо надані Бернською конвенцією. Обсяг наданих прав не залежить від охорони добутку в державі його походження. Це стосується як матеріальних прав, так і порядку судового захисту прав. В останнім відношенні громадянину кожної держави союзу в будь-якій іншій державі союзу також забезпечений національний режим.

Стосовно прав автора, встановлених у самій Бернській конвенції (без відсилання до внутрішнього законодавства держав — учасників Конвенції), особливо згадується про виключне право автора на переклад своїх літературних і художніх творів, публічне виконання драматичних і музичних добутків, передачу добутків по радіо, їхнє публічне читання, адаптацію і переробку, на запис музичних добутків механічним способом і ряд інших прав.

Всесвітня конвенція в редакції 1952 р. спеціально згадує тільки про одну правомочність автора — про право на переклад: «Авторське право включає виключне право автора перекладати, опубліковувати переклади і дозволяти переклад і опублікування перекладів добутків, охоронюваних на підставі дійсної Конвенції». В іншому обсяг авторських прав визначається в п. 1 ст. II Конвенції вказівкою на те, що «випущені у світ добутки громадян будь-якої Договірної Держави, так само як добутки, уперше випущені у світ на території такої Держави, користуються в кожній іншій Договірній Державі охороною,

що таке Держава надає добуткам своїх громадян, уперше випущеним у світ на її власній території».

Стаття 8 Бернської конвенції встановлює, що автори літературних і художніх творів користаються протягом усього терміну дії їхніх прав виключним правом перекладати і дозволяти переклади своїх добутків. Варто помітити, що Бернська конвенція (п. 3 ст. 25) передбачає право кожної з держав, що приєднується до неї, прийняти дану Конвенцію з застереженням, спрямованим на заміну ст. 8 правилами ст. 5 первісного тексту Бернської конвенції в редакції 1886 р., переглянутої в Парижі в 1896 р. У державах, що скористалися правом на таке застереження, діє таке правило: якщо автор протягом 10 років із дня виходу першого добутку не опублікував і не дозволив опублікування перекладу на мову даної держави, то він утрачає виключне право перекладу на цю мову.

Всесвітня конвенція по-іншому обмежує право автора на переклад. У п. 23 ст. V встановлюється особлива ліцензійна система: «Якщо після закінчення семи років з часу першого випуску у світ якого-небудь письмового добутку його переклад на національну мову чи, у відповідних випадках, на одну з національних мов Договірної Держави не був випущений у світ власником права чи перекладу з його дозволу, то будь-який громадянин цієї Договірної Держави може одержати від компетентного органу даної Держави невиняткову ліцензію на переклад і випуск у світ переведеного у такий спосіб добутку національною мовою».

Стаття VII Всесвітньої конвенції підкреслює, що Конвенція «не поширюється на добутки чи права на ці добутки, охорона яких до моменту вступу в силу дійсної Конвенції в Договірній Державі, де пред'являється вимога про охорону, остаточно припинилася чи ніколи не існувала».

М. М. Богуславський затверджує, що завдяки висновку міжнародних конвенцій був усунутий територіальний характер авторського права. Звичайно, у цьому зацікавлені не тільки видавництва, але й автори, чиї добутки без їхньої згоди видавалися й іншим способом використовувалися в інших країнах [11]. Першою такою конвенцією стала Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, учасниками якої був утворений так названий Бернський союз. Адміністративні функції Бернського союзу виконує ВОІС — Всесвітня організація інтелектуальної власності. У цій Конвенції бере участь велика кількість держав (більш 150, включаючи США з 1989 р., Китай з 1992 р.). Для України Бернська конвенція в редакції 1979 р. діє з 31 травня 1995 р. Офіційний український текст у відповідності зі ст. 37 Конвенції підтверджений Генеральним директором ВОІС і опублікований у Бюлетені міжнародних договорів України. До Бернської конвенції в ред. 1971 р. приєдналися також Білорусь, Естонія, Грузія, Латвія, Литва, Молдавія, Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизія, Таджикистан.

Прийняття Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. відкрило нові можливості для розширення міжнародного співробітництва України з іншими державами, насамперед, шляхом приєднан-

ня до Бернської конвенції. Оскільки Бернська конвенція містить, на відміну від Всесвітньої конвенції, значне число матеріально-правових норм, вона являє собою більш високий «міжнародний стандарт» охорони авторських прав. Закон України відповідає цьому стандарту. У ньому істотно розширений обсяг авторських прав. Відповідно до Конвенції, у порівнянні з попереднім законодавством, скорочений перелік випадків можливого використання добутоків без згоди автора, термін дії прав автора встановлений протягом всього життя автора і 50 років після його смерті.

Автори громадяни держав — учасниць Бернського союзу користаються охороною своїх авторських прав. Так, згідно з ст. 5 Бернської конвенції зазначені автори користаються в інших державах союзу, крім держави походження добутку, у відношенні до своїх добутоків, як опублікованих, так і неопублікованих, «правами, що надаються в даний час чи можуть бути надані надалі відповідними законами цих країн своїм громадянам, а також правами, особливо наданими дійсною Конвенцією».

Така ж охорона надається авторам — громадянам держав, що не беруть участь у Конвенції, у відношенні до добутоків, опублікованих ними вперше в одній з держав Бернського союзу і одночасно в державі, що не входить у союз, і в державі Союзу. Бернська конвенція в основу ставить територіальну ознаку — держава походження добутку, точніше, держава першого опублікування добутку. Наприклад, тексти музичних добутоків відомих радянських композиторів Дм. Шостаковича, С. Прокоф'єва, А. Хачатуряна й інших у ряді випадків були вперше опубліковані в Англії, Німеччині в період, коли СРСР не брав участі у Бернській конвенції. Ці добутки підпадають під охорону, передбачену Бернською конвенцією. У відношенні до таких добутоків у ФРН діють установлені законодавством цієї країни терміни охорони. Так, термін охорони (70 років після смерті автора) діє у відношенні до добутоків С. Прокоф'єва до 31 грудня 2033 р., А. Хачатуряна — до 31 грудня 2045 р., Дм. Шостаковича — до 31 грудня 2048 р.

Інший приклад, що виходить за межі питання про терміни охорони, стосується публікації в Італії роману Б. Пастернака «Доктор Живаго». Як відомо, з ідеологічних розумінь публікація в Радянському Союзі цього добутку виявилася неможливою, і він був вперше опублікований в 1957 р. в Італії — державі, що входить до складу Бернського союзу, причому не в оригіналі, а в перекладі на італійську мову. Потім книга видавалася іншими мовами і в інших державах — членах Бернського союзу. Англійський письменник А. Моллін опублікував свій роман «Дочка Лары», у якому використовував сюжетну лінію, образи героїв і частково сам текст роману Б. Пастернака «Доктор Живаго». Права італійського видавництва, що опублікувало «Доктор Живаго» уперше, були визнані в ході судового розгляду в ряді держав (зокрема, у ФРН). У 1996 р. суд у Карлсруе (ФРН) виніс рішення про заборону поширення роману «Дочка Лары». Відповідно до Закону про авторське право і суміжні права ФРН 1965 р., іноземним громадянам повинна надаватися охорона й у тих випадках, коли добуток вперше опублікований на території чинності закону тільки в перекладі.

На значення вирішення питань охорони авторських прав і інших питань охорони інтелектуальної власності була звернена увага в Статуті СНД. У цьому документі в перелік основних напрямків співробітництва ввійшла «правова охорона інтелектуальної власності». Між окремими державами СНД були укладені двосторонні угоди (наприклад, угода між Росією і Вірменією 1993 р.).

Авторські і суміжні права є однією з найважливіших складових інтелектуальної власності. І хоча належать вони, як правило, приватним особам, але в цілому складають інтелектуальний ресурс своїх держав і творчу спадщину всього людства. Саме творчість є однією з головних рушійних сил стійкого розвитку. Тому завдання всякої держави — усіляко заохочувати творчість, зокрема, за допомогою ефективної авторско-правової охорони і рівнобіжного становлення і розвитку індустрії культури, що сприяє поширенню добутків і забезпеченню авторів коштами до існування. Без цього неможливе формування інтелектуального потенціалу, а отже, стійкий розвиток державної організації соціуму.

Література

1. Лунц Л. А. Курс международного частного права. — М., 2002. — С. 666.
2. Дворцев В.А. Интеллектуальные права. — М., 2005. — С. 29.
3. Цивільний кодекс України. — К., 2004.
4. Дзера О.В., Кузнецова П.С. Цивільне право України. — К., 2004. — С. 196-212.
5. Шевченко Я.М. Цивільне право України. — К., 2003. — С. 237.
6. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 р.: ратифікована Україною 31 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 21. — Ст. 155.
7. Жопевская конвенция по охране авторского права 1952 г. // Право интеллектуальной собственности: Сборник документов. — М., 2004. — С. 526-642.
8. Всемирная конвенция по охране авторского права 1952 г. // Там же. — С. 643-682.
9. Дополнительный протокол № 1 к Всемирной конвенции по охране авторского права // Там же. — С. 684.
10. Див.: Международное частное право: Сборник документов. — М., 1995. — С. 342.
11. Богуславский М. М. Международное частное право. — М., 2004. — С. 369.

УДК 341.174.001.32(4)

М. А. Дамірлі

ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СВІТЛІ ЙОГО КОНСТИТУЦІЇ

Принципово новим і важливим етапом в історії європейської інтеграції стала поява історичного документа — Конституції Європейського Союзу. Вона покликана задати нову якість і вектор розвитку союзу європейських держав і народів, усім сферам їхньої життєдіяльності, відкривати нові можливості європейської інтеграції, використовувати весь її потенціал для будівництва майбутньої Європи.

Конституція як базисний установчий документ є правовою основою не тільки функціонування Європейського Союзу, але і перетворення і подальшого роз-